

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

56-1

BRNO 2015

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 56
Volume 56

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková,
Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík,
Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design, s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Fotografie na obálce
Cover Photography

Želešice. Polotovar sekerky (viz obr. 5, str. 40).
Želešice. Axe blank (see Fig. 5, Pg. 40).

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design, s. r. o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2015
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2015 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

ENEOLIT ENEOLITHIC ÄNEOLITHIKUM

ARCHLEBOV (OKR. HODONÍN)

Extravilán. KŠK, KZP. Pohřebiště. Záchraný výzkum.

V červnu 2014 provedlo vyškovské pracoviště Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., záchraný výzkum během přípravných prací pro vrt Archlebov 1. Investorem byla společnost MND, a. s.

Zkoumaná poloha se nalézala u jihovýchodního okraje obce Archlebov na západním svahu výrazné vyvýšeniny (nejvyšší bod v nadmořské výšce 256 m). Okolní terén byl kopcovitý; Archlebov leží v jižním předhůří Ždánického lesa. Výše popsaný bezejmenný vrchol je z východní strany obtékán potokem Trkmanka a ze západní strany Spáleným potokem. Oba toky protékají ve směru sever – jih. Nejbližším vodním zdrojem byl však v minulosti patrně dnes již zaniklý pramen, vyvěrající přibližně 100 m západně od plochy archeologického výzkumu. Lokalita se nachází v nadmořské výšce 250 m. Plocha výzkumu se na ZM ČR 1: 10 000 list 24-44-17 nachází mezi body Z:J mm: A: 80:165; B: 85:165, C: 85:152; D: 78:146.

Jednalo se o dosud neznámou polykulturní lokalitu osídlenou v závěru eneolitu a na počátku doby bronzové. Nejstarší komponenta patřila hrobům kultury se šňůrovou keramikou a kultury se zvoncovitými poháry. Tři rozsáhlé čtvercové hrobové jámy jsme časově zařadili ke kultuře se šňůrovou keramikou. Obsahovaly torza kosterních pozůstatků a několik nádob. V laboratoři se podařilo většinu tvarů rekonstruovat – šlo především o různé typy džbánů (nagyrevský, dřevohostický), misky moravského typu, typické poháry s otiskem šňůry. Největším tvarem byla vyšší, poměrně netypická zásobnice. Jeden z hrobů (H 826) byl v superpozici s mladším hrobem únětické kultury. Únětická hrobová jáma prošla dvěma třetinami jámy hrobu šňůrového, čímž došlo zcela ke zničení kosterních pozůstatků. Z výbavy hrobu se zachovaly pouze dvě nádoby u západního okraje hrobové jámy. V centrální části zkoumané plochy se nacházel čtvercový hrob, který byl patrně obklopen kruhovou palisádou z kůlů. Část ohrazení se podařilo v terénu identifikovat.

Další skupinou eneolitických hrobů byly čtyři hroby kultury se zvoncovitými poháry (H 815, 800, 804, 805). Hroby 804 a 805 se nacházely v hrobové jámě

526. Jednalo se o birituální pohřeb – kremace byla uložena v nádobě u nohou zemřelého. Ostatní hroby kultury se zvoncovitými poháry byly kostrové. Zemřelí v nich leželi ve skrčené poloze s hlavou k jihu nebo k severu. Hroby obsahovaly typickou keramiku – výrazně zdobené poháry zvoncovitého tvaru, mísy, džbány, dále drobné valounky a nátepní destičku.

Blanka Mikulková

Resumé

Archlebov (Bez. Hodonín), Außenbereich. Schnurkeramikultur, Glockenbecherkultur. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

BOROTICE (OKR. ZNOJMO)

„Na kozí horce“. KŠK. Sekeromlat. Povrchový nález.

Na jaře roku 2013 nalezl Pavel Dřevojan st. v západní části katastru Borotic v poloze nazývané „Na kozí horce“ fragment kamenného sekeromlatu. Na místě nálezu byly silážní jámy, při jejichž hloubení mohly být porušeny objekty (hroby?) z pozdního eneolitu. Jde o polovinu jednoduchého kamenného sekeromlatu s provrtem (obr. 1), jehož zachovaná délka činí 82 mm, šířka 39 mm, síla 41 mm a průměr otvoru 16 mm. Sekeromlat byl podle určení A. Přichystala pravděpodobně zhotoven ze skvrnitého serpentinitu. Ke značné exploataci tohoto materiálu došlo zejména v průběhu pozdní doby kamenné v souvislosti s nárůstem výroby vrtaných broušených nástrojů (Vokáč 2008; Přichystal 2009). Sekeromlat je možno rámcově datovat právě do období eneolitu. S největší pravděpodobností ho lze přisoudit kultuře se šňůrovou keramikou, v jejichž hrobech se na Moravě a ve Slezsku serpentinitové sekeromlaty běžně objevují (Přichystal 2009).

Na Moravě obsadil lid se šňůrovou keramikou hlavně povodí Moravy, dolního toku Dyje a Svitavy a jejich přítoků (Šebela 1993, 207, mapa 16). Na Znojensko pronikl jen výjimečně (Stuchlík 2006, 21), což dokládají nepočtené nálezy sekeromlatů z Jevišovic, Kadova a Mikulovic (Šebela 1999, 33, 70, 102, Pl. 142:4; 148:1–2, 4–5) a ojedinělé a někdy ne zcela spolehlivě datovatelné nálezy střepů z Prosiměřic-Bohunic (Podborský, Vildomec 1972, 204), Bohutic a Ve-

drovic (Šebela 1999, 33, 161-162). Nález sekeromlatu z Borotic, pocházející patrně z porušeného hrobu, tak rozmnožuje vzácné doklady osídlení lidu se šňůrovou keramikou na Znojmsku.

Pavel Dřevojan ml., Stanislav Stuchlík

Literatura

Podborský, V., Vildomec, V. 1972: *Pravěk Znojemska*. Brno: Múzejní spolek v Brně, Jihomoravské muzeum ve Znojmě.

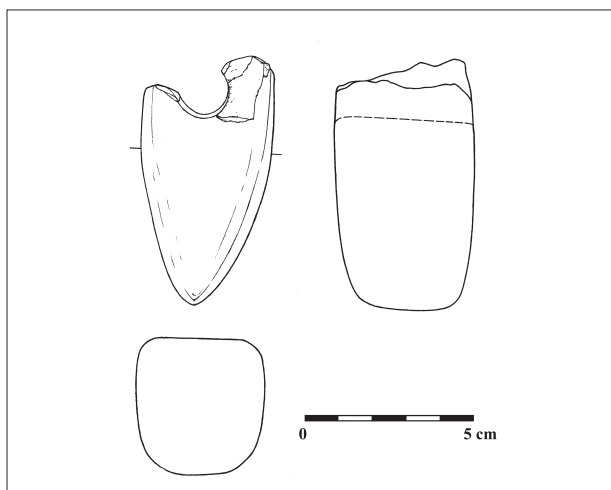
Přichystal, A. 2009: *Kamenné suroviny v pravěku východní části střední Evropy*. Brno: Masarykova univerzita.

Stuchlík, S. 2006: *Borotice. Mohylové pohřebiště z doby bronzové*. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 30. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno.

Šebela, L. 1993: Lid se šňůrovou keramikou. In: V. Podborský (ed.): *Pravěké dějiny Moravy*. Brno: Múzejní a vlastivědná společnost, 204–218.

Šebela, L. 1999: *The Corded Ware Culture in Moravia and in the Adjacent Part of Silesia (Catalogue)*. Fontes Archaeologiae Moraviae XXIII. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno.

Vokáč, M. 2008: *Broušená a ostatní kamenná industrie z neolitu a eneolitu na jižní Moravě se zvláštním zřetelem na lokalitu Těšetice-Kyjovice*. Rkp. disertační práce. Uloženo: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity Brno.

Obr. 1. Borotice, „Na kozí horce“. Kamenný sekeromlat. Kultura se šňůrovou keramikou.

Abb. 1. Borotice, „Na kozí horce“. Steinhammeraxt. Kultur mit Schnurkeramik.

Resumé

Borotice (Bez. Znojmo), „Na kozí horce“. Schnurkeramikultur. Hammeraxt. Oberflächensammlung.

BRATČICE (OKR. BRNO-VENKOV)

„Půllány k Mělčanům“. Eneolit. Sídliště. Záchraný výzkum.

V září roku 2014 uskutečnili pracovníci Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., záchraný archeologický výzkum na severovýchodním okraji polní tratě „Půllány k Mělčanům“, a to v souvislosti s výstavbou vodovodního řadu. Uvedená polní trať se rozkládá mezi jihozápadní hranicí intravilánu, silnicí do Mělčan, potokem Šatavou a hranicí s katastrálním územím Mělčany u Ivančic. Lokalita se nachází v nadmořské výšce od 230 do 239 m, na svahovém hřbetu, který se mírně sklání jihovýchodním směrem k soutoku potoků Šatava a Lejtna. Její přesná poloha je na ZM ČR 1:10 000, list 24-34-18 určena krajními body o souřadnicích 356:110 a 391:89 mm od Z:J s. č.

Rýha pro vodovodní řad vedená paralelně s jihozápadním okrajem silnice z Bratčic do Mělčan porušila v popsaném místě 7 zahluobených sídlištních objektů. Zlomky keramických nádob získané vzorkováním profilů dovolují část z nich předběžně datovat nejspíše do pozdní doby kamenné.

Michal Přichystal

Resumé

Bratčice (Bez. Brno-venkov). Bei der Rettungsgrabung in der Flur „Půllány k Mělčanům“ wurde die äneolithische Siedlung entdeckt.

BRNO (K. Ú. SLATINA, OKR. BRNO-MĚSTO)

Stránská skála IV. KZP. Dílenský objekt. Sondážní výzkum.

I v roce 2014 věnovali pracovníci Archeologického ústavu AV ČR Brno, v. v. i., pozornost Stránské skále u Brna. V prostoru Stránská skála IV, kde byl v minulosti povrchovým sběrem a následným geofyzikálním měřením zjištěn zahluobený objekt kultury zvoncovitých pohárů (Šebela, Pícha 2008), byl nyní realizován sondážní výzkum.

Provedená sondáž potvrdila přítomnost podzemní struktury, ale současně odhalila i malou část rozsáhlého zahluobeného objektu předpokládaného již provedeným geofyzikálním průzkumem. V rámci tohoto